

Dokument nr. 8:70

(2000-2001)

Forslag fra stortingsrepresentantene John I. Alvheim og Harald T. Nesvik om å utvide pasientombudenes rolle til også å dekke primærhelsetjenesten

Til Stortinget

Bakgrunn

I forbindelse med behandlingen av Ot.prp. nr. 12 (1998-1999) om lov om pasientrettigheter blir en ordning med pasientombud i alle fylker lovfestet. Pasientombudene omfattes av §§ 8-1 t.o.m. 8-7 i loven.

Fremskrittspartiets medlemmer hadde flg. merknad til kapittel 8 Pasientombud:

«Disse medlemmer mener pasientombudsordningen bør være en statlig ordning, og vil foreslå det. Pasientombudets ansvars- og arbeidsområde bør etter disse medlemmers mening også omfatte primærhelsetjenesten og psykiatrien. Disse medlemmer mener videre at pasientombudene som statlig ansatte kan samlokaliseres med de fylkeskommunale forbrukerråd. Pasientombudene har så langt virket bra og styrket pasientenes medbestemmelsesrett og klagemuligheter, men disse medlemmer mener at pasientombudene bør fristilles fra den fylkeskommunale administrasjon for derved å få et tilstrekkelig uavhengig forhold. Dette er hovedbegrunnelsen for disse medlemmer til å foreslå statlig ombud i alle fylker. Disse medlemmer finner det viktig at det etableres et råd for pasientombudene i hvert fylke. Dette rådet bør etter disse medlemmers mening sammensettes av mennesker med særlig medisinskfaglig og helse- og sosialpolitisk kompetanse samt juridisk og etisk kompetanse, og brukerorganisasjonene bør være representert i slike råd. Disse medlemmer vil henstille til departementet å medvirke til at slike pasientombudsråd blir etablert i alle fylkeskommuner. Det er etter disse medlemmers mening også viktig at det enkelte pasientombud kan få uttale seg før eventuelt slikt råd etableres.»

En rekke lover, forskrifter og retningslinjer regulerer det norske helsevesenet, både primærhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten. Lov om spesialisthelsetjenester, lov om helsetjenesten i kommunene, lov om folketrygd, lov om helsepersonell, lov om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern og lov om pasientrettigheter gjør helsetjenesteområdet til et svært omfattende og vanskelig tilgjengelig fagområde for den enkelte pasient eller klient å orientere seg i. For den enkelte pasient som kommer uventet i kontakt med helsevesenet, er det vanskelig å oppfatte

skillet mellom tjenester som ligger under fylkeskommunens område og de som tilligger kommunene. Pasientombudene opplever, allerede i dag, at svært mange henvender seg dit med spørsmål som angår kommunehelsetjenesten. Ombudet i Oslo omfatter allerede, i tillegg til helsetjenesten, også sosial- og barnevernstjenesten.

I Pasientombudet i Nord-Trøndelags årsrapport for 2000 vises det til at 14 pst. av statistikk materialet dreier seg om henvendelser i forbindelse med primærhelsetjenesten. «Etter at sakstilfanget fra kommunehelsetjenesten har aukt hvert år sia opprettinga av Pasientombudet, er det altså en viss nedgang i år 2000» sies det i årsrapporten. Også Pasientombudet i Vestfold viser, i sitt brev til Vestfold fylkeskommune datert den 9. desember 2000, til at ombudet stadig mottar henvendelser som gjelder kommunehelsetjenesten. Det kan derfor være vanskelig å akseptere og forstå at adgangen til å henvende seg til pasientombud kun gjelder de tjenester fylket har ansvaret for. Enkelte steder er også kommunale tjenestetilbud integrert i for eksempel sykehusenes mottak. Noen pasientombud har derfor behandlet saker og i ettertid oppdaget at saken egentlig gjaldt et kommunalt tilbud. Det er ikke rimelig at pasienten, i denne sammenhengen, skal rammes av at det er forskjellige forvaltningsnivåer som står for oppfølgingen av pasientskade. Viktige sider ved pasientombudenes virksomhet er å sørge for at pasienten får ivarett sine rettigheter og styrket sin medbestemmelse og innflytelse overfor helsetjenesten og også å bidra til å bedre kvaliteten i helsetjenestene. Når lov om pasientrettigheter omfatter alle pasientgrupper ville det være en naturlig konsekvens at pasientombudene, som er hjemlet i denne loven, også kan behandle saker som gjelder kommunehelsetjenestene. Iflg. Årsrapporten fra Pasientombudet i Nord-Trøndelag har Pasientombudskollegiet tatt opp saken om at ombudsordningen også skal gjelde kommunehelsetjenesten.

I de fleste fylker finnes det i dag pasientombud.

Troms fylke mangler fremdeles ombud, etter de opplysninger forslagsstillerne har mottatt, mens Møre og Romsdal fylke iverksatte ordningen fra høsten 2000. Dette er, etter forslagsstillernes mening, et godt utgangspunkt for å legge også de kommunale helsetjenester inn under pasientombudenes ansvarsområde. En slik økning av oppgavene vil naturligvis måtte medføre en utvidelse av staben hos pasientombudet og samarbeidet mellom kommunene i fylkene må legges til grunn for plassering og ansvarsfordeling av ombudets virkeområde.

Både Sverige og Finland har etablert ordninger som kan tilsvare pasientombudene. I Sverige har man siden 1970 hatt *fortroendenemnder*. Deres oppgave er spesielt å ta seg av klager på helsepersonell fra pasienter. Fra 1980 har hvert landsting (fylkeskommune) hatt en slik nemnd med eget sekretariat. Sekretariatene har fra 1 til 10 ansatte og i Stockholm mottar man årlig om lag 2000 henvendelser.

I Finland startet man virksomheten med pasientombud i 1981. Den finske pasientrettighetsloven gir pålegg om at det skal utnevnes et pasientombud innen en virksomhet for helsetjenesten. Det finnes i dag ingen oversikt over hvor mange pasientombud det finnes i Finland.

I den danske pasientrettighetsloven er det ingen bestemmelser om pasientombud. I mange andre land finnes det ulike former for bistand til pasienter når det gjelder klagebehandling og andre henvendelser. I USA har mange av sykehusene ombud med denne typen oppgaver.

Erfaringene fra de mange pasientombudsordnin-

gene er, iflg. Ot.prp. nr. 12 (1998-1999), stort sett positive. Ombudenes oppgave skal være å være talerør for pasientene som ofte har vanskeligheter med å ivareta egne interesser i det innviklede system som norsk helsevesen utgjør. Det er sannsynlig at ordningen med ombud kan bidra til å virke konflikthindrende fordi pasientombudet vil være i stand til å løse problemer gjennom å gi pasienter en bedre forståelse av hendelsesforløp og lovhjemmel og på den måten avverge at pasienters problem for eksempel utvikler seg til erstatningssaker.

Store reformer står foran sin innføring i norsk helsevesen. Statlig overtakelse av sykehusene og fastlegeordningen vil representere utfordringer for mange pasienter som vil få nytt regelverk å forholde seg til – også innenfor kommunehelsetjenesten. Det er derfor forslagsstillernes mening at et pasientombud også bør kunne forholde seg til primærhelsetjenesten og bistå pasienter i alle forhold som gjelder det norske helsevesen.

Forslag

Det fremmes derfor følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til endring i lov om pasientrettigheter som utvider pasientombudenes rolle til også å dekke primærhelsetjenesten.

13. mars 2001